

ПРОЗОРИСТЬ І СУМЛІННІСТЬ У ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Миرونенко М.Ю. – докт. наук. держ. упр., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Світова практика показує, що державні закупівлі є потужним фактором, що впливає на рівень розвитку економіки будь-якої країни, незалежно від ступеня участі держави у ринкових відносинах. У розвинених країнах державні закупівлі, не дивлячись на відмінності, пов'язані з національними особливостями та різноманітною сукупністю структурних елементів, широко використовуються як один із основних засобів регулювання продовольчого ринку, елементів системи підтримки економічної та соціальної стабільності, забезпечення поступального зростання економіки. У цьому контексті аналіз кращих міжнародних практик дає можливість запозичувати й адаптувати до вітчизняної дійсності вже апробовані ефективні принципи та процедури, що застосовуються в розвинених країнах у сфері державних закупівель.

Державні закупівлі у США базуються на трьох основних принципах, що впливають з американського підходу до функцій і завдань держави [1, с.30]: прозорість й боротьба з корупцією при державних закупівлях; справедливість, тобто забезпечення умов для всіх учасників у конкурентній боротьбі за державні замовлення; економія та ефективність, тобто забезпечення закупівель товарів і послуг необхідної якості за максимально низькими цінами з мінімальними витратами на проведення закупівель.

У Європі також існує система базових принципів здійснення державних закупівель, які включають в себе: прозорість – відкритість і доступність інформації про державні закупівлі; підзвітність і дотримання процедур – чітке дотримання закупівельних процедур за умов здійснення державного та громадського контролю; відкрита та ефективна конкуренція – недопущення дискримінації; справедливість – рівні можливості для всіх учасників державних закупівель.

Прозорість має критичне значення для зниження ризиків, властивих державним закупівлям. Задіяні фінансові інтереси, обсяг операцій і тісний контакт між державним і приватним секторами при укладанні договорів на виконання державного замовлення представляють ризики з точки зору сумлінності. Прозорість також відіграє важливу роль у створенні однорідного конкурентного

середовища для суб'єктів підприємницької діяльності та надання малим і середнім підприємствам можливості брати участь у конкурентній боротьбі на рівних умовах.

До основних заходів із підвищення прозорості державних закупівель у розвинених країнах світу належать [2, с.56-90]:

1) забезпечення доступності інформації про державні закупівлі шляхом: централізованої публікації інформації про ділові можливості уряду, річних планів державних закупівель, переліків попередньо схвалених постачальників товарів і послуг та відомостей про укладені договори (Австралія); онлайн-публікації інформації про можливості державних закупівель, терміни подачі заяв на участь у тендерах та критеріїв їх відбору й оцінки (Мексика); застосування процедури розбору рішень про укладання договорів (дебрифінг) для учасників тендерів з поясненням того, яким чином приймаються такі рішення (Велика Британія);

2) відстеження інформації про витрати на державні закупівлі завдяки: спеціальним механізмам моніторингу державних закупівель та онлайн-інструментів доступу до інформації про їх здійснення (США, Бразилія); використанню інформаційних та комунікаційних технологій у процесі державних закупівель (електронні закупівлі) (Південна Корея, Італія, Китай, Мексика); перевірці надійності потенційних постачальників і підрядчиків (задовільна характеристика попередньої діяльності, а також задовільна характеристика з точки зору сумлінності та ділової етики) (США); застосуванню правил введення санкцій, згідно з якими учасники тендерів, які були визнані судом винними у корупції, відсторонюються від участі в майбутніх тендерах (країни ЄС);

3) зниження адміністративних бар'єрів для доступу до державних закупівель малих і середніх підприємств на основі: створення органів комплексного обслуговування, спільного використання даних і стандартизації; спрощення адміністративних процедур; проведення тренінгів та надання рекомендацій, призначених спеціально для малих і середніх підприємств (країни ЄС).

Сумлінність є наріжним каменем належного управління та має критичне значення з точки зору підтримки довіри до уряду.

Ефективне управління договорами державних закупівель має важливе значення для прозорого та підзвітнього витрачання коштів платників податків, а також є фундаментальним для створення більш сильної, більш «чистої» і «чесної» глобальної економіки.

До основних заходів із підвищення сумлінності у сфері державних закупівель у розвинених країнах світу належать:

1) встановлення етичних стандартів для державних посадових осіб із здійснення державних закупівель (США, Туреччина, Саудівська Аравія, Мексика);

2) використання спеціальних кодексів ділової етики для державних посадових осіб у доповнення до загальних стандартів сумлінності у вигляді кодексів поведінки або кодексів етики для державних службовців загалом (Франція та Канада);

3) впровадження стандартів для боротьби з певними формами шахрайства, зокрема нечесна пропозиція ціни є одним з видів такого шахрайства (Японія);

4) навчання державних службовців, особливо відповідальних за державні закупівлі, етиці та сумлінній професійній поведінці (Німеччина, Франція).

Очевидно, що зарубіжна практика здійснення державних закупівель накопичила достатній досвід в організації цього напряму діяльності. Основу організації державних закупівель становить конкурентне середовище, прозорість, доступність інформації, а також подвійний контроль над підсумками публічних

конкурсів (державний і громадський). У практиці здійснення державних закупівель за кордоном використовують поєднання централізації та децентралізації, спрямоване на зниження корупційних явищ у державних закупівлях.

Орієнтуючись на прогресивні системи державних закупівель в розвинених країнах світу, можна відзначити такі напрями їх розвитку в Україні: широке використання засобів електронних комунікацій; підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва; врахування повного життєвого циклу продукції; підтримка соціально-трудова відносин; дотримання екологічних вимог; протидія корупції; зниження формальних вимог до учасників; розробка більш гнучкого нормативного правового регулювання.

Підводячи підсумок, відзначимо, що сучасна система державних закупівель в Україні побудована переважно на основі передового досвіду зарубіжних країн. Практично у всіх основних законодавчих, нормативних та методичних документах простежуються елементи з аналогічних документів ООН. Крім того, враховано національний менталітет і специфіку вітчизняних закупівель. Нарощування темпів інформаційного забезпечення у сфері розміщення державних і муніципальних замовлень створює умови для вдосконалення практики державних закупівель загалом, дозволяє здійснювати реальний контроль за їх проведенням, значно обмежує корупцію, сприяє відкритості та прозорості системи державних закупівель.

Література

1. Бурханов У. Государственные закупки : учебн. пособие / У. Бурханов. – Ташкент, 2009. – 168с.
2. Государственные закупки: направления развития. Обзор международных практик и анализ ситуации в Российской Федерации / сост. Е. Абрамова, Б. Ткаченко. – М. : Сектор, 2015. – 124 с.

УДК 658 : 622 . 0112

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ПОШУК РЕЗЕРВІВ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ З ТОЧКИ ЗОРУ ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Зінченко О.А. – д.е.н., професор
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Зінченко Д.С. – студент 5 курсу
НТУУ «Київський Політехнічний інститут ім. Сікорського»

Економічний розвиток підприємства є основою досягнення його місії. Створення кожного суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки орієнтується на досягнення певних цілей з врахування позитивної динаміки відповідних показників, що призводять до зростання прибутку, результативності, ринкової вартості, конкурентоспроможності підприємства

тощо. Управління економічним розвитком з огляду на підвищення конкурентоспроможності підприємства потребує розробки науково обґрунтованих теоретико-методологічних та прикладних підходів щодо удосконалення сутнісної бази та інструментарію вимірювання даного явища.

Питання пов'язані з вивченням базових